

1924. június 18. KÉRDŐJELEK, KIADÓ
 Hely: Kolozsvár, St. Barón
 H. P. (Brisasai-utca) 10
 Telefon: Szerkesztőség
 és kiadóhivatal — 977
 H. P. — 558
 A Magyarok Bizánciája a
 szerkesztőségnek cím-
 zésű, kéziratos írás
 nem veszi

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI ÉS
 KÖZTUDOMÁNYI LAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Romániában	
Egész évre	750
Félévre	380
Negyedévre	200
Egy hónapra	70
Egy szám ára pályaud- varon és vidéken is	3 lej
Bukarestben	3.50
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	25 ct
Egy szám	1.50 ct

1924 június 19 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 134. szám

5684. Szíván 17

A fascizmus bukása előtt

Két hónappal ezelőtt még babérral koszorúzták meg az új „Civis Romanus“ fejét és a fellengős frázisoktól megmámorosodott tömeg füstölő fátylák fényénél örömkönyveket hullatott a Capitolium alatt. Hogyne, hiszen Mussolini, a régi konzulok é megkésett utóda, az latin nagyság délibábját varázsolta romantikus és könnyen lelkesedő hallgatósága elé. Ugylát-
szik, ennél a polgárvatásnál érte el a fascista uralom hatalmának és népszerűségének tető-
pontját és azóta rohamos hanyatlásnak indult. A dagályos szóvirágok bódító illata lassankint elpárolog és a hétköznapok szürke fényében előmered a kétéves terror uralmának minden büce és korrumpáltsága. És a tömeg, amely két hónappal ezelőtt még a diktátort éltette és magasan lobogtatta a fascizmus vesszőnyalá-
ját, ma már barrikádokat emel az olasz váro-
sok sikátorában és halált kiált azokra, akik megcsalták és kicsufolták a nép lelkesedését.

Matteotti szocialista képviselő elrablása és meggyilkolása olyan erjesztő folyamatot indított meg Olaszország politikai életében, amelynek végső kifejlését ma még sejteni sem lehet. A gyilkosság igazi okaira lassankint fényt derít a vizsgálat, ha nem is a fascista rendőrség jó-
voltából, de mert a vizsgálatban cselekvőreszt vesznek az olasz szocialista képviselők is. Ma már tudjuk, hogy a szerencsétlen Matteotti képviselő hatalmas parlamenti beszédre készült, amelyben le akarta leplezni egyes fascista vezető politikusok bűnös tetteit és az ál-
lami javakkal szemben elkövetett visszaéléseit. A bűnösök ennek megelőzésére a lehető leggyegyszerűbb módot választották: a vád-
lót elrabolták és meggyilkolták. A Matteotti-
esetben nem maga a gyilkosság, mint rendőri
esemény a legfontosabb momentum. Az ilyesmi
nem megy tulságos ritkaságszámba a szangvi-
nikus olaszok között. De ez a gyilkosság nyi-
totta fel az olaszok szemét, hogy meglátsák a
terror leple alatt felburjánzott korrupciót és a
fantasztikus méretű visszaéléseket. Ez a bűn-
tény mutatta meg, hogy kik a fascista uralom
legerősebb oszlopai és milyen jól jövedelmezett
a diktatura a mindenre kész terrorlegényeknek.

Emberek, akik egy két-évvvel ezelőtt még egyszerű kis hirdetői ügynökök, vagy kopott vidéki néptanítók voltak, ma már autókön repülnek, palotákban laknak és két kézzel szór-
ják a könnyen szerzett pénzt. Pedig még nem is derült minden napfényre. Dumini, a me-
rénylet szervezője legutóbbi kihallgatása alkalmával azzal fenyegetőzött, hogyha továbbra is
letartóztatásban marad, beszélni fog s akkor az-
án vigyázzanak a ministerek, mert ő az új
Sámon lesz. Más szavakkal: megfenyegeti sza-
badon járó bántársait, hogy hamarosan siesse-
nek segítségére, mer különben mindent leleplez
és teljes meztelenségében mutatja meg az olasz
népnek, hogy kikre pazarolta két éven kereszt-
ül forró lelkesedését. Alig hihető, hogy a fe-
nyegetésnek komoly fogantatja lesz, mert Olasz-
országban az utóbbi napok során úgy megvál-
tozott a hangulat, hogy még a legbefolyásosabb
fascista vezérek sem tudnák fogságban ültö
bűntársukat kiszabadítani. Jól érzi ezt a ferra-
dalmi átalakulást Mussolini is, aki most az el-
sők között van, akik „tolvajt“ kiáltanak és ő
mutatkozik a legerélyesebbnek a gyilkosok fel-
kutatásában.

A Matteotti-ügyből kifolyólag eddig több
mint száz fascistát tartóztattak le, ami érthető
riadalmat és megbotránkozást keltett a fascista
táborban. Ennek a megrökönyödésnek volt a
kifejezése az, hogy Mussolini kabinetjének
legnagyobb része beadta lemondását. A foga-
natosított kormányintézkedésekből azt az im-
pressziót merítjük, hogy Mussolini e pillanat-
ban már nem is a fascizmust akarja menteni,
hanem csupán saját uralmát. Recseg, ropog az
építmény, amelyet Mussolini feketeingesei

emelték a reakció dicsőségére. Ma már nem
a feketeingesek az utca kedvencei, hanem
azok, akik vörös székfűt viselnek mellükön.
Amendola szocialista képviselőt tegnap diadal-
menetben kísérték végig Róma utcáin. Változnak
az idők — és milyen gyorsan változnak! Ma-
holnap már Mussolini cézári gesztusai és da-
gályos frázisai sem fogják tudni feltartóztatni
a közeledő véget. Mussolini meg is kezdte a

a visszavonulást. Koalíciós kormányt akar ala-
kitani és már tárgyal azzal a Giolittivel, akit
két évvel ezelőtt letaszított a hatalomról s akit
még a szocialistáknál is nagyobb ellenségének
tartott. Így törnek egymásra Itáliában az ese-
mények s talán nincs messze már az idő, ami-
kor a Capitoliumon egy új férfiú hajló fejét
fogja babérral koszorúzni az új igékért lelke-
sedő olasz nép.

Kiegészítik az erdélyi választói névjegyzékeket

Franasovici belügyi államtitkár nyilatkozata a kamarában. Vihar Arbore kisasszony kiutasítása körül kik következnek a liberálisok után?

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nemcsak politikai körökben, de az ország lakosságának legszélesebb rétegeiben is még mindig sok szó esik az erdélyi nemzeti párt és a parasztpárt fuziójáról, amelytől lényeges változásokat várnak.

Meddig maradnak a liberálisok

Érdekes a bukaresti „Adeverul“ erre vonatkozó legújabb cikke, mely arról számol be, hogy liberális körökben a fuzió hatása alatt két véleményáramlat alakult ki. Az egyik szerint Bratianu kormányra már összelemond, mások szerint csak tavaszra várható kabinet-váltság. Sőt a kormány tagjai között is vannak olyanok, akik

legalább még egy ülészakot szeretnének együttműködni a jelenlegi parlamenttel,

hogy törvényhozásilag szabályozzák a közigazgatást és az egyházak kérdését, míg egyes miniszterek azt akarják, hogy őszig engedjenek időt nekik a kommercializációs törvényben előirt érdekeltségek megalapítására, a bányatörvény és a természeti erők kihasználásáról szóló törvény előkészítésére.

Ki következnek?

A lap szerint azonban mind a két felfogás képviselői egyetértenek abban, hogy nincs elegendő motívum a közeli kormányváltásra. A miniszterek azon a véleményen vannak, hogy a király nehéz helyzetbe kerülne, ha új kormányt akarna, mert nem tudná, kire essen a választása az ellenzéki pártok közül.

A nemzeti parasztpárt egyedül akar kormányozni,

minthogy a fuzió után az egész ország területén vannak politikai szervezeti és taglétszám tekintetében is legnagyobb pártja Romániának. Averescu tábornok néppártja azt kívánja, hogy bízzák meg a következő választások lefolytatásával. Garantálják a szavazás teljes szabadságát és a belső rend fentartását, egyben szükségesnek tartják, hogy a választások után a többi ellenzéki frakciók reprezentánsai is belépjenek a kormányba. A nemzeti néppárt szintén

hajlandó vállalni a választások lefolytatását,

amire azért is legalkalmasabbnak tartja magát mert egyaránt távol áll a liberálisoktól, az averescanusoktól és a nemzeti parasztpárttól.

Ez a kivételes helyzete garantálni tudná, hogy a tiszta választások alapján az elkövetkező parlament legtöbb csoportja könnyen meg tudjon egyezni olyan kormány alakítására, amely igazán parlamentáris kabinet lenne.

Addig, amíg a király elhatározza magát, hogy kit bizzon meg az új kormány alakításával, — folytatja a liberális miniszterek álláspontjának ismertetését az „Adeverul“ — elég idő van még és addig

Bratianuék tovább kormányoznak.

Ezzel az optimista nyilatkozattal szemben a lap annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy közvetlenül a parlament berekesztése után

olyan események kell hogy bekövetkezzenek a belpolitikában, amelyek elevenen rá fognak cáfolni a liberálisok bizakodó hangulatára.

Állampolgársági listák után választói névjegyzék

A kamara tegnap délutáni ülésén R. Franasovici belügyi államtitkár válaszolt azokra az interpellációkra, amelyek az erdélyi választói listák sérelmes hiányaira mutattak rá. Az államtitkár szerint a kormánynak nem volt módjában kiegészíteni az új területek választólistáját, mert az erdélyi választótörvény ezt megtiltja (?), másrészt pedig azért, mert éppen most szavazták csak meg és fogták hozzá az állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló törvény végrehajtásához. *Mihelyt azonban az állampolgári jog alapján összeállított statisztikai adatok elkészülnek, azonnal hozzáfognak az erdélyi választói névjegyzékek kiegészítéséhez.*

Arbore orvosnő ügye

Franasovici államtitkár ezután válaszolt Pan Halippa beszarábiai képviselőnek dr. Ecaterina Arbore kommunista agitátornő kiutasításával kapcsolatban elmondott interpellációjára. Mint ismeretes, a kiutasított orvosnő egyike volt azoknak, akik legtöbbet tettek annak érdekében, hogy Beszarabiát hozzacsatolták Romániához. Később azonban Arbore kisasszony Oroszországba került, ahonnan meggyőződéses kommunistaként került haza és számos könyvben, valamint nyilvános beszédekben olyan propagandát fejtett ki, amelynek alapján le-
tartóztatták. A minisztertanács határozatából dr. Ecaterina Arbore kiutasították Románia területéről. A belügyi államtitkár ezzel kapcsolatban megcáfolta Halippa képviselőnek az agitátornővel való embertelen bánásmódra vonatkozó vádjait. Felolvasta dr. Ecaterina Arbore sajátkezűleg aláirt nyilatkozatát, melyben kijelenti, hogy úgy a sziguranca, mint a többi hatóságok tisztviselői nagyon udvariasan bán-
tak vele, amikor saját kívánsága szerint Kon-
stancába kísérték, ahol elhagyta a román határt. Franasovici visszautasítja azt az állítást is, hogy Arbore kisasszony román állampolgár lenne, minthogy a szovjetkötársaság szolgálá-
tában vállalt közhivatallal ezt a jogát el-
vesztette.

Az ülés további során éles szóváltás támadt I. G. Duca külügyminiszter és dr. N. Lupu parasztpárti képviselő között, aki megkockázta azt a kijelentést, hogy Arbore kisasszony kiutasítása a leginfamissabb cselekedet volt. A külügyminiszter gunyosan odaszólt az elnöknek, hogy legyen elnéző dr. Lupuval szemben, amikor a szovjetről beszél.

Arbore kisasszony kiutasításával kapcsolatban a „Neamul Romanesc“ a következőket je-
lenti: „Rendkívüli esetről kapunk értesítést és nincs módunkban a hirt ellenőrizni, ezért a legnagyobb fentartással közöljük. Értesülé-
sünk szerint Arbore kisasszonyt nem lehetett kiutasítani, ami elég gondot okoz a kormány-
nak és hogy az agitátornőt Jasiban tartják fogságban a rendőri hatóságok, amelyek nem tudják, hogy mit csináljanak vele. Sem a szerb,

osztály
 Kelet min-
 lőfizetője és
 megrendeli:
 nesek
 gény)
 natör
)
 rama)
 yene-
 rama)
 (Ta-
 lány.
 z lejért (és
 vasóinknak
 utánvétellel.
 Kelet min-
 lőfizetője és
 megrendeli:
 esek.
 Ste.
 kő-
 bliai
 enni.
 ény)
 alm.)
 dön.
 z lejért (és
 vasóinknak
 utánvétellel.
 gyon az
 sója, aki az
 k):
 n.
 (és portó)
 ak a pénz
 vétellel.
 on az Uj
 az alábbi
 rok):
 ély-
 us.
 ve-
 (es portó)
 ak a pénz
 vétellel.
 inkat!
 rugyár
 jvazara, Cluj
 eskedés
 asat és
 vaváltási
 inaszt
 nek!

sem a bolgár, sem pedig csehszlovák határon nem fogadták el Arbore kisasszonyt továbbításra, mert a belgrádi, szófiai és prágai kormányoknak nem volt garanciájuk arra, hogy továbbküldhessék. A román kormány ekkor arra gondolt, hogy Lengyelországon keresztül fogja kiutasítani, de a lengyelek sem voltak hajlandók elfogadni másképpen, csak azzal a feltétellel, ha a kiutasított orvosnőt átadhatják Oroszországnak. A varói kormány eziránti kérdésére most megérkezett Moszkvából a válasz. Oroszország nem fogad be román állampolgárokat. Arbore kisasszony tehát továbbra is fogva marad az országban, ami kormányunk viszont nevetséges helyzetben van.

Beszédes számok a munkabérek emelkedéséről

A regátban Jasi, Erdélyben Lugos fizeti legjobban a munkásokat. Legtöbbet a mezőgazdasági munkások keresnek

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Érdekes statisztikát állított össze a múltévi munkabérek alakulásáról és a békebeli fizetésekhez való viszonyáról a közmunkaügyi minisztérium statisztikai osztályának vezetője. Száznegyevenötven foglalkozási ág szerint csoportosította D. Constantinescu az ország negyvennégy városában fizetett munkabéreit, amelyek alapjául 100 lejt vett 1914. évi fizetési középárányos gyanánt. A statisztika megállapítja, hogy tavaly mindenütt és minden téren emelkedtek a bérek és míg 1923 első nyolc hónapjában 1583—1745 lejt között volt az indexszám, az év végére 2041-re emelkedett. Ott, ahol sok ipari és szellemi munkás él, az indexszám nem növekedett olyan mértékben, mint azokban a városokban, ahol holt szezonban is kereseti lehetőség nyílik. Bukarestben például az év eleji és végi indexszámok között 248, Csernovitzban 210, Brassóban 600, Marosvásárhelyen 546, sőt Jasiban 935 pontnyi differenciát mutat.

A békebeli munkabérekhez viszonyítva az eddigi városok közül Lugoson 25-szörösen, Brassóban 23-szorosan, Kolozsváron 22-szeresen, Aradon, Besztercén és Temesváron 21-szeresen, Segesváron 20-szorosan, Marosvásárhelyen 19-szeresen, Szatmáron és Nagyenyeden 17-szeresen, Udvarhelyen 10—12-szeresen emelkedtek a fizetések, vagyis Kolozsváron például a 100 lejes bért véve alapul átlag 2200 lejes havi fizetések voltak a múlt évben. Foglalkozási ágak szerint a legjelentősebb emelkedés mutatkozik a nem képesített munkásoknál, így például a kikötőmunkásoknál, akiknek tavalyi átlagos indexszáma 3353 volt, részletezve pedig Konstancában 6333, Galacon viszont 6667, míg ugyanebben a két városban a másfoglalkozású ágak indexszáma 1900 és 2747 között változott. Hasonló arányú béremelést kaptak az erdőmunkások, akiknek tavalyi 2720-as indexe 27-szeres emelkedést jelent az 1914. évi fizetésekkel szemben. A képesítés nélküli munkások hiánya erősen érződött például Temesváron, ahol 5333 volt a tavalyi indexszám.

A képesítéshez kötött foglalkozási ágak közül elsősorban azoknál lehet lényegesebb béremelkedést konstatálni, amelyek az építkezéssel vannak direkt vagy indirekt vonatkozásban, így például Kolozsváron ezek a rokonszakmák a következő bérek mellett dolgoztak tavaly: téglavetők 2857 (2000), ácsok 2500 (3000), asztalosok 2511 (3013), bádigosok 2311 (2773). A zárójelbe tett számok a készpénzfizetéseket mutatják. Temesváron ezek a számok a következőképp alakultak: téglavetők 3333 (2000), ácsok 4286 (3000), szobafestők 2500 (3000), kőművesek 2031 (3250), fazekas 2667 (1600). Nagyarányú volt a bérek emelkedése a bőrparban, ahol 2030 és 2487 között váltakoztak az indexszámok. Érdekes, hogy az eddig legrosszabbul fizetett mezőgazdasági munkások indexszáma 2230 volt, míg a többi munkásoké csak 2041. Az egyéb kategóriájú munkások közül az üveg-fuvónál 2706, molnároknál 2246, kalaposoknál 2209, koporsókészítőknél 2275, szabóknál 2285, műasztalosoknál 2270 volt a legmagasabb indexszám.

Külön megemlékezik a statisztika a női munkásokról, akiket 1923 elején nagyon rosszul fizettek azokban a foglalkozási ágakban, ahol főleg nőket alkalmaznak, de később ugyanazokat a béreket érték el, mint a többi munkások.

Vasutvonal Marosvásárhely és Kisenev között

Elektromos erőre rendezik be az új vasutat

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagyon fontos tervvel foglalkoznak a közlekedésügyi minisztériumban, melynek megvalósulása óriási hatással és fejlődéssel volna a Székelyföld gazdasági életére. A közlekedésügyi minisztérium tervet dolgozott ki egy Ditrón keresztül vezetendő vasúti vonal kiépítésére, mely Marosvásárhelyt közvetlenül kötné össze Kisenevvel, tehát Erdélyt Beszarábiával.

Ennek a vasutnak nemcsak forgalmi szempontból, hanem az egész marosvidék gazdasági kiaknázása szempontjából nagy lesz a jelentősége, sőt lényegesen kihat egész Erdély kereskedelmi életére,

mert mostani összeköttetésünk a beszarábiai részekkel igen nehézkes.

A vasutépítkezés tervét a közlekedésügyi minisztérium egy másik nagyszabású tervvel hozza kapcsolatba. Ez pedig az volna, hogy az új vasutvonalat elektromos erőre rendezik be, mely energiát a Székelyföld és Moldova gazdag vízierőinek felhasználásából merítené. Az új vasutvonal elektrizálása és a vízierők elektromos hajtóerejének kiaknázása természetesen a környék industrializálását is nagy mértékben segíti majd elő, mert az olcsó hajtóerő számos iparvállalat létesülését teszi lehetővé.

Mérhetetlen károkat okozott a tegnapi orkán

Bukarest az ostromlott város képét mutatja. Sok emberáldozata is van a pusztító viharoknak. Részben helyreállították a vasúti forgalmat Erdély és a regát között

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnapi számunkból röviden jelentettük, hogy este 6 órakor óriási ciklon pusztított Bukarestben. A szélvihart három óra hosszat tartó felhőszakadás kísérte, amely óriási károkat okozott és valóságos elzárta Bukarestet a külvilágtól. A pusztító orkán, amely főnyelékor kezdődött, végigrohant a Calea Victoriein és magával ragadta a fényes üzletek cégtábláit, betörte a hatalmas kirakatokat, a szomszédos utcákban pedig lesodorta a háztetőket, amelyekből valóságos barrikádok támadtak és megakasztották a forgalmat.

A lakosság rémülten menekült az itélet- idő elől,

amely Bukarest egyetlen részét sem kímélte meg. A város belsejében főleg a Sarindar, Politiei Romana- és Parlament-utcák szenvedtek sokat a ciklontól, amely fákat csavart ki tövestől, elpusztította a telefonhálózatot és a királyi kertben is érzékeny károkat okozott. A főváros centrumában levő Cis-migiu-park teljesen tönkrement, a Str. Politiei 6. szám alatt elpusztult egy áruakartár, a fősziguran-cával szemben levő kertben felállított Pake-szobrot a vihar ledöntötte.

A központi vásárcsarnokokban a szélroham leszakította a hűtőcsarnok tetőzetét. A nyomában járó eső alámosta egy másik csarnok alapépítményét. Ezekben kívül súlyosan megrongálódott egy csomó ház a Rahovei-utcában.

Borzasztó károkat okozott a ciklon Cotroceni-megyében,

ahol a legutóbbi robbanás miatt a legtöbb ház amúgy is életveszélyesen omlólélemben volt. Ezeket a házakat az orkán magával sodorta és megsemmisítette. A negyed lakossága valóságos kétségbe van esve az újabb csapás miatt. A bedugult kanálisok miatt a víz elöntötte az utcákat, a gyalogjárót, behatolt az udvarokra és pincébe, úgyhogy valószerűleg az egész városnegyedet ki kell üríteni.

Mérhetetlen károkat okozott a posta épületében az orkán.

Az összes vezetéseket kivétel nélkül elpusztította az orkán, mely kidöntötte és darékbán kettétörte a póznákat is. Bukarest táviróközpontjának egy része a sűrű villámok következtében teljesen szenné égett, miáltal a főváros teljesen elszigetelődött a külvilágtól. Csak ma reggel lehetett két vonalat rendbehozni Constanca felé, egyet-egyét pedig Braila, Cernovitz és Jasi irányában. Erdéllyel és a külfölddel még ma sem lehet érintkezni, sem táviró, sem telefon útján. A fővárosi telefonok nyoleven százaléka el van vágva a központtól.

Legalább három hétig eltart, amíg a vihar által okozott károkat a posta helyre tudja állítani.

A közlekedésügyi minisztérium rádióállomásán az orkán kidöntötte az egyik pilont. A víz erősen megrongálta a kábelvezetéseket is, amelyek megmentésére tűzoltóságot rendeltek ki. Az egész személyzet a megszakadt vonalak helyreállításán dolgozik és ezért új telefonkészülékek felszerelését bizonytalan időre felüggesztették. A vidékre kiküldött repülőbizottságok jelentése szerint, a vihar ott is hasonló károkat okozott, mint Bukarestben.

Különösen nagy volt a pusztítás az árumintavásár területén, ahol a vihar szétrombolta a pavilonokat és kiállítási helyiségeket. A kiállított

árúk egy részét a forgószél magával sodorta, másik részét pedig az eső tette tönkre.

A mintavásár idejére berendezett mozgóképszínházból csak a padosorok maradtak meg.

A látogató közönség pánikszertűn menekült a pusztítás elől, de a villamosok, autók és kocsik tömege képtelen volt az óriási forgalmat idejekorán lebonyolítani és így hatalmas tömegek maradtak kitéve az orkán dühének. A szilárdabb épületek zsufolásig megteltek életükért remegő emberekkel, akikre sokhelyütt rászakadt a tetőzet, vagy a vihar nyomában járó vízáradat ütötte ki őket ismét az utcákra. A károsult kereskedők kétségbeesésükben hajukat tépve rohantak fel és alá az utcákon. Az ipari Colentina-negyedben a vihar leszakította a Halberstadt-malom, a községi vágóhid és egy gyár tetőzetét. A villamos vasutak állomáshelyében és a kerületi kórházban is nagy pusztításokat vitt véghez az orkán, amelynek

eddig megszámlálhatatlan sebesültje van.

Egy óriási fatörzs leütötte Zinovi Goldis munkást, akit a Brancoveanu-kórházba vittek súlyos sérülésekkel. Eddig a következő sebesültekről tudnak a mentők: Mihalache Teaca fűrészgári munkás, Maria Teaca, Calman Gorica, kolozsvári származású városi tisztviselő, aki fején szenvedett komoly sérüléseket.

Galacban óriási felhőszakadás volt,

amely több falut elárasztott. A lakosság a hegyek közé menekült. A vasutvonal teljesen víz alatt van és ezért Barlad és Galac között megszakadt a vasúti összeköttetés. Az áradás elmosta a Prahova-patak négy hidját, Valea-Largánál ideiglenes hidat vertek és így ma már akadálytalanul lehetett elindítani az Erdélybe irányított vonatokat. A hírszolgálat azonban még mindig szünetel Bukarest felől.

Erdélyben is valósággal itéletidő tombolt tegnap. Marostorda- és

Szolnokdoboka-megyében óriási viharok és jégverések pusztítottak.

Különösen nagy károkat szenvedtek Gernyeszeg, Nyáradfő és Körtyélfája marosmenti községek. Marosvásárhelyen is nagy pusztítást vitt véghez a vihar. Szolnokdoboka-megyében főleg a természet tette tönkre a jégeső, melynek nyomában járó vihar súlyos károkat okozott Czege, Kékes, Császári, Aranyosszentmiklós és Gőc falvakban, amelyek lakossága ugyyszólván koldusbotra jutott.

A felhőszakadás következtében Krivádia és Petrozsény között megrongálódott a vasúti töltés. Emiatt egy szélvonalat két kocsija felborult és eltorlaszolta az utat. Az akadály miatt teljes 24 óráig megszünt a forgalom. Ezen a vonalon az utasoknak három kilométernyit kell gyalogniuk.

Pár napig a forgalmat csak átszállással lehet lebonyolítani.

Hasonló hatású árvízjelentések érkeznek a lengyel és csehszlovák határ felől is, ami arra enged következtetni, hogy egész Európán keresztül roham a pusztító orkán. A szélviharról egyébként a bukaresti meteorológiai intézet hivatalos jelentést adott ki, mely szerint a szél sebessége másodpercenként 18 méter, az eső percenként két milliméter volt, a hőmérséklet 14 perc alatt 6 fokkal esett. Az egész országban óriási a kár. Összefoglaló jelentést még nem adtak ki a pusztulásról.

(Cluj Kolozsától.) A nista konferenciákban mértékben középpontjává erdélyi falu felépítésének amely egy részét a zban. A Zsidótt nagy számadatokról délyrészi in Krémer Árm. tője. A jeleneknek:

— Abban hogy amikor lentést teszel vezetem, egy Ez a fejlődés csak egy etak. K. L. bevétel fejlődést megkáján kívül szidóságát az közelebb hoz Amig azelőtt részben cion sebbek járal addig most nek gondolat

— Felad szervezetet u valóságos sze egy egészség. Ebben a mu két ifjúsági váról, amely munkatársait

Amig 19157.630-74 bevételünk 6 lejes emelke 171 helység vételeink a szemben 96 K. L.-nek, a

A közp ország mind be azzal a purimi alad akcióból a E. Ennek dacár tek, mert ig lyek a multt gestek, vagy vagy igen l hoz megfele tekintetben lességtudasszolgálatára.

— A K és állandóan Eppen ezért ágat minél dősítésük. Od K. K. L. b rai, zsidó egy olyan b az illető pe helést, hisz minden nap

198

a leg

Ka

a beszarábai ré-

zlekedésvégi mi-
u tervvel hozza
hogy az új vasut-
ba, mely ener-
zadag vizierőinek
vasutvonal elek-
hajtóerejének ki-
industrializálását
ő, mert az olcsó
esülését teszi le-

orkán

szító viharok.
ött

val sodorta, másik

dezett mozgó-
rok maradtak

rien menekült a
autók és kocsik
galmat idejekorán
megak maradtak
lárabb épületek
megő emberekkel,
őzet, vagy a vite
te ki őket ismét
k kétségbeesésük-
s alá az utcákon.
vihar leszakította
vágóhid és egy
ak állomáshelyé-
agy puszításokat

ebesültje van.

Goldis munkást,
ek súlyos sérüle-
ltektről tudnak a
szgyári munkás,
szvári származásu
evadett komoly

kadás volt,

akosság a hegyek
esen viz alatt van
megszakadt a vas-
mosta a Prahova-
l ideiglenes hidat
anul lehetett el-
onatokat. A hir-
zűnetel Bukarest
dő tombolt tegnap.

óriási viharok
ítottak.

íttek Gernyeszeg,
psmenti községek.
ást vitt véghez a
főleg a termést
omában járó vihar
Kékes, Császári,
ban, amelyek la-
jutott.

n Krivádia és Pet-
a vasuti töltés.
felborult és el-
miatt teljes 24
lom. Ezen a vo-
éternyt kell gya-

k átszállással
ni.

ek érkeznek a Jen-
ami arra enged
keresztül rohant
egyébként a bu-
vitalos jelentést
bessége másodper-
ként két milimé-
alatt 6 fokkal
a kár. Összefog-
a pusztulásról.

Az erdélyi Palesztina-munka féléves eredményei

A Nemzeti Alap érdekes számadatai

(Cluj Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A múlt évi temesvári országos cionista konferencia óta az eddignél fokozottabb mértékben az erdélyi zsidóság munkásságának középpontjába Palesztina került. A palesztinai erdélyi falu is közelebb hozta Erec Jisrael felépítésének gondolatát az erdélyi zsidósághoz, amely egyre nagyobb mértékben veszi ki a részét a zsidó nemzeti otthon megvalósításában. A Zsidó Nemzeti Szövetség most megtartott nagyintézőbizottságának ülésén érdekes számadatokkal számolt be a Nemzeti Alap erdélyrészi irodájának féléves működéséről dr. Krémer Armin, a központi iroda kintű vezetője. A jelentés érdekesebb részletei itt következnek:

— Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy amikor a K. K. L. féléves működéséről jelentést teszek, amely idő óta a K. K. L. ügyeit vezetem, egy egyszerű fejlődésről adhatok számot. Ez a fejlődés nem egy befejezett elért cél, hanem csak egy etapa annak a fejlődésnek, amelyet a K. K. L. bevételeiben el kell érünk. Hogy ezt a fejlődést megérhettük, az az iroda rendszeres munkáján kívül arra vezethető vissza, hogy Erdély zsidóságát az erdélyi kolónia megalapítása jóval közelebb hozta Palesztina felépítésének kérdéséhez. Amíg azelőtt a K. K. L. bevételeihez legnagyobb részben cionisták és azok közül is csak a leglétkesebbek járultak hozzá a K. K. L. bevételeihez, addig most már a gondolat, Palesztina felépítésének gondolata a szélesebb rétegeket is megfogta.

— Feladatunkat képezte az, hogy a K. K. L. szervezetet úgy építsük ki, hogy az valóban élő, valóságos szervezet legyen, melynek vérkeringése egy egészséges szervezet életképességét mutatja. Ebben a munkában meg kell emlékeznem arról a két ifjúsági szervezetről, a Barissziáról és az Aviváról, amelyekben a K. K. L. a legbiztosabb munkatársait találja meg.

Amíg 1923 első felében a nyugdíjalap bevétele 157.630.74 lejt tett ki, addig 1924 első felében bevételeink 614.024.21 lejtettek ki, ami 456.993.41 lejes emelkedésnek felel meg. Ehhez az összeghez 171 helység járult hozzá, míg 28 helységben bevételeink a múlt évihez képest csökkentek. Ezzel szemben 96 olyan helységet nyertünk meg a K. K. L.-nek, ahonnan eddig nem folyt be semmi összeg.

A központi iroda purim alkalmával egy az ország minden helységére kiterjedő akciót vezetett be ezzel a jelszóval, hogy minden zsidó családtól purimi alachmonesz-megváltást kértünk. Ebből az akcióból a K. K. L.-nek 212.000 lejt bevétele volt. Ennek dacára nem lehetünk teljesen megelégedettek, mert igen jelentékeny helységeinkben, amelyek a múltban a legpéldásabb K. K. L.-munkát végezték, vagy egyáltalán nem vették ki a részüket, vagy igen lanyhán folytatták le. Ehhez az akcióhoz megfelelő sajtópropagandára volt szükség. E tekintetben az Uj Kelet önzetlenül cionista kötelességtudással és lelkesedéssel állott a K. K. L. szolgálatára.

— A K. K. L.-nek mindenkor a legbiztosabb és állandóan folyó bevételi forrása: a persely. Éppen ezért arra törekszünk, hogy ezt az adományt minél szélesebb körben szaporítsuk és állandósítsuk. Oda kell törekedni mindenkinek, hogy a K. K. L. bevételeinek ezt a módját ismerősei, barátai, zsidó testvérei körében propagálja, mert ez egy olyan bevételi forrása a K. K. L.-nek, amely az illető perselytulajdonosra alig jelenthet megterhelést, hiszen amit kívánunk, nem egyéb, mint minden nap 1 lejt a K. K. L.-perselybe. Ha

ezt keresztül vesszük és egy perselynek az évi hozadékát átlagban 200 lejre tesszük, a szétoztásra kerülő tizezer perselynek hozadéka egymagában kétmillió lejt tesz ki. Természetesen a N. A.-biztos kötelessége a perselyek rendszeres kiűritéséről gondoskodni, mert csak a rendszeresen kiűritett persely ösztönzi a perselytulajdonost állandó adományozásra és csak így lehet rávenni zsidóságunkat arra, hogy Palesztinával szemben naponta lerója ezt az igazán minimális adóját. 1923 első félévben 692 perselyt 29.093.84 lejt tartalommal űritettek ki, ezzel szemben ebben a félévben ki-

űritettek 1946 perselyt 111.088.27 lejt tartalommal. Ez féléves hozadék szerint a tavalyi egy persely 42 lejnyi tartalmával szemben az idén 62 lejt és 74 banit mutat. Megállapításaink szerint körülbelül öt és félezzer persely volt a múltban elhelyezve. Ebben a félévben a kihelyezett perselyek számát mintegy 40 helységben két és félezerrel szaporítottuk. Lelkiismereti kötelessége kell legyen minden NIB. tagnak, hogy ezt a K. K. L.-nek legbiztosabb és legkevésbé megterhelő adományát helységébe minél szélesebb körben népszerűsítse.

Antiszemita botrány a nagyváradi pályaudvaron

Az egyik testest letartóztatták. Catana rendőrprefektus erélyes nyomozást tart folyamatba

(Oradea-Mare, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megdöbbentő antiszemita botrány játszódott le tegnap délután a nagyváradi pályaudvaron. A délután három órakor Arad felé induló vonatra, mely rendszerint bevárja a Kolozsvár és Budapest felől beérkező gyorsvonatok utasait, két fiatalember szállott fel és a nagy tumultusban igazoltatni kezdték a megtelt aradi vonat utasait.

Az igazoltatás során két utas vallotta magát zsidónak: Ganz Márkus dragomiresti és Tanczer Lajos szaploncai kereskedők. A két fiatalember teljes erővel ütlelni kezdte Tanczer Lajost, aki az arcára mért ütésektől pillanatra megtántorodott, aztán leugrott a vonatról. Az inzultus láttára Ganz Márkus is a folytonos ütlegetések között menekülni volt kénytelen. Menekülés közben az egész zsufolt pályaudvar közönsége, a vasuti személyzet és a pályaudvari rendőrség passzív asszisztálása mellett a két fiatalember tovább ütlegette a két zsidó embert, akik befutottak a harmadosztályú váróterembe,

ahol még mindig ütlegettek őket. Végül a két kereskedőnek sikerült a támadók elől elmenekülniök. Egyenesen az ortodox hitközség irodájába mentek, ahol vallomásukat jegyzőkönyvbe vették s az esetről azonnal értesítették a rendőrséget.

Az antiszemita botrány híre futótűzként terjedt el a városban, ahol nagy izgalmat keltett.

Catana rendőrprefektus, akinek erélyét hasonló esetekből kifolyólag már jól ismeri a váradi közönség, azonnal bevezette a nyomozást.

Mint munkatársunknak a rendőrprefektus kijelentette, a nyomozás teljes eréllyel folyik, aminek első eredményeképpen az egyik testest Pop Viktor 21 éves fiatalember személyében a rendőrség már le is tartóztatta.

Jellemző az esetre és egyes közegek magatartására, hogy az eset hírére a pályaudvarra kiküldött Cerbu prefektusi titkár érdeklődésére azt a választ nyerte, hogy „a pályaudvaron nem láttak semmit” a súlyos inzultus lefolyásából.

Mussolini koalíciós kormányt alakít

Giolittival és Salandrával tárgyal. Az olasz szocialisták kiáltványát megtagadták. A pápa a faszisták ellen fordul. Diplomáciai érdeklődések

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az olasz szocialista párt kiáltványt boccsátott ki az olasz néphez:

— A kihallgatások folynak — mondja a kiáltvány — és azt ígérjük a hatóságok, hogy az igazság le fog sújtani a bűnösök fejére. Ez az akció azonban végzetesen magával hordja azt, hogy nem akarnak leszállani a büntény legmélyebb gyökeréig. A civilizáció nevében felemelik szavukat ez ellen. Ez a gyilkosság szégyenére válik Olaszországnak.

Az olasz politikai helyzet egyáltalán nem megnyugtató. A kormány első erélyes intézkedései valamennyire lecsillapították a kedélyeket, ez azonban igen rövid ideig tartott. Igen sok rémhír, pletyka van forgalomban igen magas állásu fascista politikusokról, akikről nyílt titok, hogy a gyilkosságban részük van, vagy legalább is annak tervéről előre tudtak. Ezért nem mer Mussolini erélyesebben fellépni.

Matteotti holttestét különben a rendőrség nem találta meg, sőt nyilatkozatot adott ki, amely szerint minden támpontja hiányzik annak megállapítására, hogy hol lehet a meggyilkolt képviselő holtteste. Ezzel szemben azt beszélnek Rómában, hogy

Matteotti holttestét megtalálták, a rendőrség azonban ezt eltagadja.

A holttesten huszonkét lött seb és hat késszurás volt

s a rendőrség attól fél, hogy ha ezt megtudják, úgy a népszenvédelyt nem lehet majd megfékezni. Rómában a nyugtalanság egyre nő.

A csapatösszevonások tovább tartanak.

A nyugtalanságot még súlyosítja az olasz kormányválság, amely súlyos gondokat okoz Mussolininak, aki

fascista kormány helyett koalíciót akar létrehozni.

Mussolini ma Giolittival és Salandrával tárgyal és meg akarta őket nyerni, hogy egy koalíciós kormányban tárcát vállaljanak.

A fascista-ellenes hangulat középpontja Nápoly, ahol

a lakosság és a faszisták között állandó utcai harcok folynak.

A nápolyi ügyvédek testülete nem vesz részt a bírósági tárgyalásokon, míg Matteotti holttestét

meg nem találják és a bűnösöket le nem fogják. Emiatt az ügyvédek az utcán a faszisták megtagadták és többet közülük súlyosan elvertek.

A pápa ma Matteottinét kihallgatáson fogadta.

A kihallgatás hosszú ideig tartott. Matteottinét óriási tömeg várta a Vatikán előtt. Amikor a meggyilkolt képviselő özvegye kilépett a Vatikán kapuján, a tömeg ordítani kezdett:

— Halál a gyilkosokra!

— Adjátok vissza a férjemet! — kiáltotta magánkívül Matteottinét.

A pápa különben nyíltan a faszisták ellen fordult. A borzalmas gyilkosság már a diplomáciát is foglalkoztatja. A római

angol követ ma megjelent Mussolininél

és felvilágosítást kért Matteotti haláláról. Barriére római

francia követet visszahívták,

mert tulságos szimpátiát mutatott a faszisták iránt.

Általános meggyőződés, hogy a közeli órák súlyos meglepetéseket hoznak még az olasz politikára.

Koronatanács Matteotti ügyében

Páris, június 18. Matteotti ügyében tegnap Rómában koronatanács volt. A szocialisták szakszervezetei hatalmas tiltakozó gyűléseket tartottak.

— Falusi bíró és egy ezredes afférja. Nagyszébenből jelentik: hatalmas botrány játszódott le az itteni Gambrius-étteremben. Ghica ezredes feleségével együtt éppen reggelizni ült, amikor két falubelijének társaságában belépett Dordea Teodor sadui bíró. A szolgálatot teljesítő rendőr udvariasan felszólította a bírót, hogy a szekerét hajtsa el a bodega bejárata elől és ne akadályozza a szűk utcán való közlekedést. A bíró azonban válogatott szitokkal támadt a rendőrré, ami annyira felháborította Ghica ezredest, hogy beleavatkozott és figyelmeztette a bírót, hogy különösen nők társaságában nem illik inzultálni a szolgálatát teljesítő rendőrt. Dordea ekkor az ezredesnek támadt, aki hiába igazolta magát, mert a bíró még jobban sértegetni kezdte. A nagy zajra odasiető Opinea komiszár bekísérte a garázda bírót a rendőrségre, ahol jegyzőkönyvet vettek fel az esetről.

1980 LEI
a legújabb tavaszi férfiföltöny
Katz és Mendel
cégnél Cluj, Fótér 10.

Megkezdtek a tömeggyilkos Szabó Vincéné bűnpörének tárgyalását

Tagad a vádlott. A tanúk terhelően vallanak

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt kezdte meg a kolozsvári törvényszék a tömeggyilkossággal vádolt özvegy Szabó Vincéné ügyében a főtárgyalást. A bíróság tagjai dr. Bohatier Sándor törvényszéki elnök és dr. Ujvárosi Miklós táblabíró. A vádat Manoliu királyi ügyész képviseli. Szabó Vincéné védője dr. Ciurdariu Agoston. A termet a hallgatóság zsufolásig megtöltötte.

Az elnök felolvasta a vádiratot, amely szerint özvegy Szabó Vincéné azzal van vádolva, hogy a vele vadházasságban élő Balázs Mihály főmozdonyvezetőt megmérgezte, hogy a vagyonához juthasson.

— Beismeri-e a tettet — kérdi az elnök.

Szabó Vincéné kijelenti, hogy ártatlannak érzi magát és nem ölt embert. Balázs Mihály október 28-án vidékről betegesen jött haza. Panaszkodott, hogy rosszul érzi magát.

Elnök: mikor a beteg orvos után akarta küldeni neveltleányát, miért mondta neki, hogy menjen a piacra?

Vádlott tagadó választ ad.

Elnök kérdést intéz Szabónéhoz, igaz-e a vádiratnak az az állítása, hogy állandóan veszekedett Balázs Mihállyal. A vád szerint Balázs több tanu előtt kijelentette, hogy csak azt várja, hogy a pénzét megkapja és akkor ott hagyja az asszonyt. A vádlott erre is tagadó választ adott és kijelenti, hogy semmi oka sem volt Balázst eltenni láb alól, mert hiszen el akarta venni feleségül. Az elnök kérdésére, hogy mikor értesült az ellene felhozott vádakról, Szabó Vincéné elmondja, hogy a szörnyű vádról Balázs halála után értesült az újságokból. Akkor tudta meg, hogy Balázs Mihály mérgezés áldozata és a gyilkossággal őt gyanúsítják.

A két férj

Elnök megkérdezi Szabónétól, hányszor ment férjhez?

Vádlott: Első férjemmel, Bálint János kocsifékezéssel huszonegy évet éltem együtt. Négy év múlva férjhez mentem Szabó Vincénéhez, aki hét hónapi házasság után meghalt. Balázs Mihállyal hat hónapig éltem együtt Balázs haláláig.

Elnök: Második férje Szabó Vince ugyanolyan gyanus körülmények között halt meg, mint Balázs Mihály. Orvost is csak későn hívtat hozzá.

Vádlott: Orvost idejében hívtam hozzá dr. Gespánn Károly orvos ur személyében. Második férjem részeges volt, én nem tehetek arról, hogy hét hónapi házasság után meghalt.

Ezután az orvosszakértők kihallgatása következett.

Dr. Szilágyi György, Balázs Mihály kezelő-orsosa vallomásában kifejti, hogy a mérgezés tüneteit a kezelés első napjaiban nem lehetett megállapítani.

Dr. Kappel Izidor orvos előadja, hogy a beteghez csak később hívták és kezelés közben konstataulta az arzénmérgezést. Látta, hogy a szervezetben a mérgezés milyen rombolásokat végzett.

Dr. Hosszu törvényszéki orvos szintén arzénmérgezést konstatalt.

Dr. Kernbach klinikai kezelőorvos szerint a tudomány mai állása mellett jól fel lehet ismerni nemcsak a mérgezés nemét, hanem a pontos időpontot is, amikor arzénmérgezés következett a halál beállott. Véleménye szerint Balázs Mihály október huszonnyolcadikán hét és nyolc óra között halt meg. Tudományos módszerekkel meg lehetne állapítani a már évek előtt eltemetett holttestben az arzénmérgezést.

A fogadott leány vallomása

Petka Ilonka, a vádlott asszony nevelt leánya az elnök kérdésére elmondja, hogy Balázs Mihály és Szabó Vincéné között napirenden voltak a veszekedések.

— Hallottam — mondotta a tizenhárom éves tanu — amint egyszer Balázs Mihály ki jelentette, hogy szívesen elhagyná a keresztanyámat, ha kifizetné neki az adósságát.

Elnök: Jó viszonyban éltek egymással Szabó Vincéné és Balázs Mihály?

A tanu: Állandóan veszekedtek.

A tanu kihallgatása után szünetet rendeltek el. Fél öt órakor folytatták a kihallgatásokat.

Gajzágó Márton kihallgatása következett ezután. A tanu elmondja, hogy neki gyanus volt Szabó Vincéné halála is. Az asszony nyomában, amidőn visszajött férje temetéséről, azonnal megismerkedett Balázsszal és általános volt a vélemény, hogy a férfi pénze miatt engedett magának udvarolnai.

Balázs Ödön, a meghalt unokaöccse elmondja, hogy Balázs Mihály egészséges ember volt, vagyonos, aki mágnásoknak is adott kölcsönöket.

Az elnök ezután Petka Ilonát szembesítette Szabó Vincénével. A fiatal tanu ezuttal is fenntartotta összes állításait a vádlott nő ellen.

Holtpontra a Reinitz-bűnügy

Nincsenek kétségek kivül terhelő bizonyítékok. Újabb tanuvallomások. Reinitz előlétele

(Satu-Mare-Szatmár, június 18. Az Uj Kelet munkatársától.) Jogászok elé évtizedekben egyszer kerül olyan rejtélyesen összekuszált és misztikus bűnügy, mint Reinitz Jakab pöre. A rejtelmek homályából ördögien előkészített és félelmetes módon elkövetett gyilkosságok képe bontakozik ki, de sehol egyetlen megfogható, tárgyi bizonyíték. A legélesebb szemű bíró is töprengve, kételkedve áll meg e titokzatos jelenség előtt. Az áldozatok zsidók, a gyanúsított is zsidó, vallásos zsidó, sokgyermekes családapa, aki jönevű szatmári kereskedőkel állott összeköttetésben. A vizsgálat vezetése a legjobb kezekben van. Nestor József dr. vezetőügyész régi kipróbált ember a törvényszéken. Békében Nagyváradon volt ügyész. Déry Pál dr. vizsgálóbíró valóságos emberföltötti munkát végzett, hogy fényt derítsen a bűnügyre. Kimerítette a bűnügyi vizsgálat minden megengedett jogi eszközét, de hasztalan. A vizsgálat holtpontra jutott. Egyetlen tárgyi bizonyíték nincs eddig, a monstraózus pünper rejtelmekkel telített labirintusában pedig ott áll Reinitz Jakab, aki 1923 szeptember 11. óta a szatmári ügyészség vizsgálati foglya.

Reinitz előlétele

A vizsgálat mindenre kiterjeszkedik, Reinitz multját is kutatja, sőt már arra is van adat, mely szerint — ha ugyan az adat megbízható — Reinitz talált gyermek.

Régebben ügynökökkel foglalkozott Reinitz. Ezirányban is megindult a kutatás. Reinitz a háboru előtti években nagyon sokáig, mondhatni évekig egy aradi nagykereskedőnek állott a szolgálatában. A cég akkori üzletvezetője Ábrahám Simon volt, aki jelenleg az Aradi Ingatlanforgalmi és Porellázó Bank igazgatója. Ábrahám Reinitz előlétele a következőket mondotta:

— Nem akarok ebben a borzalmas ügyben hangulatot kelteni se Reinitz mellett, se ellene, azonban emberi kötelességemnek teszek eleget, — különösen, mióta különféle fantasztikus vádak kerültek napfényre, — hogy nyilatkozzam a vele való ismeretségemről.

— Három évvel, a háboru megelőzően, mint az aradi Löbl bor- és pálinka-nagykereskedő cég üzletvezetője egyszer a hordókkal teli udvaron mentem keresztül és láttam egy szakállas embert, aki vizsgálódva körültekintve felém jött és elmondta, hogy Temesvárra készül egy képviselést átvenni. Szimpatikus, bizalmat keltő modora arra késztetett, hogy felajánljam neki cégünk képviselést, amit ő nagy örömmel el is fogadott.

— A Felvidéken és Erdélyben dolgozott. Bort és pálinkát adott el jutalékos alapon és oly fényes eredménnyel, hogy annakidején a legjobb hírnévnek örvendett. Ezen keresztül a legbecsületesebben, korrektül bonyolította le az üzleteket és soha részéről egy fillér differenciánk sem volt. Egy kis rosszindulattal óriási károkat okozhatott volna cégünknek, hiszen teljes bizalommal voltunk iránta. Inkasszállhatott a háboru alatt annyit, amennyi neki tetszett, erre mi csak évek múlva jöhettünk volna rá.

— Ismételtén kijelentem, hogy értékes és megbízható ügynökünk volt Reinitz és nem tudom elhinni, hogy része volna a terhére rótt bűncselekményekben.

Eddig szól Ábrahám aradi igazgató nyilatkozata Reinitz előlétele vonatkozásában.

Rozmarin meggyilkolása

Az Uj Kelet megírta már, hogy a magyar határon még 1921-ben egy csöszlak közelében disznók kitudtak a homokból egy emberi holttestet.

Az elnök kérdésére Szabóné újra tagad. Tanu megeskete után Jagamos Erzsi minden leány kihallgatása következik.

Jagamos Erzsi elmondja, hogy Balázs Mihály értékpapirjait vele nézette át. Egy papírra volt feljegyezve a Szabó Vincéné huszonhatezerkilencszáz lejről szóló tartozása is, amit Szabóné azonnal elszakított és elégetett.

Az elnök újból kérdést intézett a vádlotthoz, hogy elismeri a tanu vallomását? Szabóné kijelenti, hogy egy szó sem igaz az egészről.

Lápunk zártakor Pintye Juon rendőrségi detektív kihallgatása folyik. Itélet hozatal valószínűleg csak holnap lesz.

Az agnoszkálás során kiderült, hogy a halott Rozmarin Jenő szatmári ügynök. A vizsgálat megindult és Rozmarin eltüntetésével a felsőbányai erdőben holtan talált Grósz Herman nagykarolyi szállodatulajdonos eltűnése miatt gyanúsított Reinitz Jakabot vádolták meg. Rozmarin Jenő ismert valatagügynök volt, Rozmarin Málus erdői fűszerkereskedő fia.

— Miért hárult a gyanu épp Reinitzra Rozmarin Jenő meggyilkolásával kapcsolatban?

Mit mond Wohl Henrik?

Wohl Henrik, szatmári vaskereskedő 1921 júliusának egyik csütörtök napján együtt ült fel Rozmarin Jenővel Nagyváradon a Szatmár felé induló vonatra. Egy folyosó választotta őket el egymástól és mindketten, Wohl Henrik és Rozmarin is a folyosón át beszélgettek. Wohl még régebből ismerte Rozmarint, aki — mikor a vonat Nagykarolyba ért, — leszállott. Wohl megkérdezte Rozmarintól „Rozmarin ur, nem jön tovább? — Mire Rozmarin rámutatva egy mellette ülő vörösszakállu emberre és azt mondta: „Ezzel az urral van egy kis dolgom Károlyban.“

Wohl Henrik ránézett a vörös szakállura, aki aztán Rozmarin után kiszállva a vonatból eltávozott.

Eddig tart Wohl vallomása. Reinitzot szembesítették Wohlal, aki azonban Reinitzban nem ismerte fel azt a vörösszakállu embert, aki együttutazott Rozmarinnal...

Tudni kell még azt is, hogy Reinitznek székfeketé szakállja és szemöldöke van, arca is barna, úgy hogy kétséget kizáróan, ha Reinitz — történetesen — befestette volna szakállát, lehetetlen már az első pillanatra észre nem venni, hogy a szakáll festett.

Rozmarin utolsó ebédje

Az elmúlt hét csütörtökjén délelőtt a nagykarolyi rendőrségen megjelent Sámuel Elekné, Karpfen Malvin, aki elmondta, hogy 1920-ban, július hónapban, egy pénteki napon déltájban megjelent kóser vendéglőjében Rozmarin Jenő, akit különben régebből ismer és akiről elmondta Sámuelné, hogy annakidején, valahányszor Rozmarinnak dolga volt Károlyban, vagy a környéken, mindig nála evett. Csaknem mindennapos vendég volt Rozmarin Sámuel Elekné éttermében. Ilyenkor rendszerint többek, ismeretlenek társaságában volt, néha Rozmarint az édesapja, sőt az öccse is Nagykarolyig kísérté...

Ezen az emlékeztetés ebédén Rozmarin — vallja Sámuelné — nagyon izgatott volt. Azt mondta, hogy siet, mert el akarja föltétlen érni a Magyarországra felé menő vonatot.

Eddig tart Sámuelné vallomása, amellyel még titokzatosabbá vált a bűnügy. Sámuelné egy szó említést sem tesz a „vörösszakállu“ emberről, már pedig ha Rozmarin ezzel a „vörösszakállu“-val ebédelt volna úgy Sámuelnének okvetlenül emlékezni kellett volna rá.

Ezek azok a gyanúkok, melyek a bíróság szerint még mindig indokoltá teszik a közel egy éve már a szatmári ügyészség togházában sinylődő Reinitz vizsgálat alá helyezését. Reinitz különben egyhanguan tölti cellaéletét, még a naponkénti rabséta alkalmával sem sétálhat a többi foglyokkal együtt. Külön sétál egy főlórág a foház udvarán; reggel, délben, este imádkozik és sokat olvas.

Reinitz családja pedig a legnagyobb nélkülözések között várja a holnapot és szívzorongva gondol az elkövetkező eseményekre, melyek vagy megtalálják az igazságnak megfelelő és mindent kiegyenlítő megoldást, vagy örök homályba burkolják az egész, dimenziókban emberi szemmel és szívvel fel sem mérhető borzalmas bünper egész komplexumát.

Berger Marcel

HIREK

As Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Feltöltés szerkesztő: Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 201 le felévre 330 lei, egész évre 750 lei.

— Betiltották az Actiunea Romaneasca nagyszabedeni gyűlését. Nagyszabedéből jelentik, hogy felsőbb hatóságok rendelkezéseire betiltották az antiszemita Actiunea Romaneasca vasárnapra hirdetett gyűlését. Ugyanez a rendelkezés utasítja az illetékes rendőrhatalmasokat, hogy fokozottabb figyelemmel ellenőrizzék a fascista jellegű egyesületek működését.

— Hitközségi elnökválasztás Marosvásárhelyen. Marosvásárhelyről jelentik: Tegnap folyt le a marosvásárhelyi neolog hitközség elnökválasztó közgyűlése. Schwartz Antal eddigi elnök ugyanis már pár hónappal ezelőtt lemondott az elnökségről, amit azonban a hitközség tagjai nem fogadtak el. Mikor Schwartz Antal megismételte lemondását, ezt azzal vetették tudomásul, hogy Schwartz Antalt örökös díszelnökké és a Chevra Kadisa elnökévé választották. A közgyűlés egyhangulag dr. Augner Jenőt választotta meg, akit új tisztében Csitrom Béla, Schwartz Antal és Löwy Ferenc dr. főrabbi üdvözölték.

— Ujra megindult a vasuti forgalom. A vasuti forgalom, amely a nagy viharok és esőzések miatt szünetelt, tegnap este ismét megindult. A Bukarest és Arad között közlekedő gyorsvonat az elmúlt este a híres komarniki hidon, amelyet vasra vezettek támasztottak meg, áthaladt. A többi vonatok is megkísérelték járni a hídon. Campina körül a telefon- és távirópóznák a vihar ledöntötte. A póznákat ezidig még nem hozták rendbe. Emiatt minden valószínűség szerint a táviró- és telefonforgalom ezen a vonalon szünetelni fog egy ideig.

— A Zsidó Nemzeti Alap felhívása. A K. K. L. erdélyi irodája a következő sorok közlésére kéri fel: Az Erdélyrészi Keren Kajemet és Jisrael Iroda bevételei ezidig kedvezően fejlődtek, azonban a bevételek sokszorosan emelkedhetnének, ha a persely-munkálatokra nagyobb gond fordítanánk. Megállapításunk szerint igen sok helységben a perselyek kiürítése elhanyagoltatik. Ha a K. K. L.-biztosok a perselyürítésre jóval nagyobb gondot fordítanak, úgy ez a mód a legbiztosabb gyűjtési ágazata volna a Keren Kajemetnek. A mostani gazdasági helyzetben is éppen ez a kisebb adományokból álló, de tömeggyűjtési módszer nagyobb eredményezhet Palesztina földjének visszavásárlására. *Elvárjuk tehát, hogy Erdélyben a legközelebbi napokban minden K. K. L.-biztos minden perselyt kiürítsen.* Hisszük és elvárunk K. K. L.-biztosainktól annyi lelkiismeretességet a Nemzeti Alap érdekében, hogy azt hanyagságukkal ne károsítsák.

— Automobilszerencsétlenség öt áldozattal. Bukarestből jelentik: Súlyos kimeneteli automobilszerencsétlenség történt tegnap délelőtt Bukarest közelében. Egy öttagú család kirándulásra indult a caldarusonii klastromhoz. Menet közben az autó tulajdonosa megengedte egyik utasának, hogy átvegye a kormányt. Az alkalmi soffőr azonban nem ismerte eléggé a gépet és így történt, hogy egy hidnál, ahol ki akarta kerülni a szemközti jövő járműveket, olyan szerencsétlenül irányította a gépet, hogy teljes sebességgel lezuhant az utestről és maga alá temette utasait. A gép teljesen tönkrement, utasai közül pedig ketten súlyosan, hárman pedig könnyebben megsebesültek.

— Két kisleány öngyilkossági kísérlete a temetőben. Tegnap délután a kolozsvári temetőkeri látogatói hangos jajgatásra lettek figyelmesek. Megindultak a hang irányában és az egyik sírhalmán egy tizenéves leánykát találtak, aki óriási kínok között a földön fetrengett. Mellette egy kisebb leány ült és kezében egy üveget szorongatott. Az üvegben maroszóda volt. A telefonon elhívott mentők a tizenéves B. Annust beállították a belgyógyászati klinikára. A tizenkét éves B. Annuska elmondotta, hogy testvérével közösen határozták el az öngyilkosságot, mert egyik rokonuktól elloptak ezer lejt. A lopást felfedezték és így akartak a szegényen elől menekülni.

— Szakmunkások beutazását meggátolták. A elvi munkanagyi felügyelőség most megjelent kimutatása szerint május tizenötödike óta harmincöt szakmunkásnak Romániába való beutazását utasították vissza.

Letartóztatták a rendőrautó antiszemita soffőrijét

A rendőrség már tegnap délután foganatosította a szükséges intézkedéseket. Hadbíróóság elé kerül az ügy

(Cluj-Kolozsvár, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban részletes cikkben számoltunk be arról a felháborító antiszemita botrányról, amelynek cselekvő hőse a rendőrautó soffőrije, szenvedő hőse pedig az apahidai metsző volt. Meg kell állapítanunk, hogy a rendőrség ezuttal is kellő eréllyel és kötelességtudással járt el.

Az autó egyik rendőrtiszt utasa — aki az eseten ép úgy felháborodott, mint annak tanúi, — a tegnapi nap folyamán — tehát mielőtt az eset az Uj Kelet útján nyilvánosság elé került, személyesen tett jelentést az ügyről Gritta prefektusnak, aki azonnal letartóztatta Cocis Aurélt, a rendőrautó soffőrijét.

Ma délelőtt egyébként az eset szemtanúi is megjelentek a rendőrségen, ahol jegyzőkönyvbe diktálták vallomásaikat. A tanúk egyöntetű vallomása szerint az autó előbb az uttest jobboldalán haladt és az autó soffőrije

— A német extrónörökös Itáliában foglalt. Rómából jelentik: A német extrónörökös azt a megkeresést intézte az olasz kormányhoz, hogy engedje meg számára az Olaszországban való letelepedést. Mussolini a volt trónörökös kérését kedvezően intézte el és megengedte a volt német dinasztia e tagjának az olasz fenhatóság alatt álló területeken való lakhatást. A volt trónörökös valószínűleg Florenz közelében fog letelepedni.

— Két vasuti karambol. Ma éjszaka a Petrozsény közelében levő Crinadia állomáson kisebb vasuti szerencsétlenség történt. Az állomásra egy harminchat kocsi álló szénzállítmány érkezett. A szénrel megrakott szerelvényből a váltókon való áthaladása alkalmával három kocsi derékban kettétört. A többi vagonok rászaladtak az összetört kocsikra. A megrongált pályát néhány órai megfeszített munka után újból átadták a forgalomnak. Emberben nem esett kár. — Súlyosabb a székelykörvasut Tekerőpatak és Vaslák állomása közötti baleset, ahol egy tehervonat rászaladt egy pályakocsira. A pályakocsiról a munkások loguráltak és így a mozdonyt csak az útszéli sorakozó kocsikat az egy méter magasságu töltésről kiugrasztotta. A szerencsétlenség alkalmával nyolc áruval megrakott kocsi pozdorjává tört. A vonat személyzete közül öt ember könnyebben megsebesült. Az összetört kocsik a pályát annyira megrongálták, hogy a forgalmat két napon keresztül csak átszállással bonyolítják le.

— Megérkeztek a német labdarugók Kolozsvárra. Szerda este hét órakor érkezett be a nemzetközi expressz, mellyel a német csapat megérkezett Kolozsvárra. A vendégek fogadására igen sokan jelentek meg a pályaudvaron. Köztük Mitter dr. a szövetség képviselőjében, aki üdvözölve a németeket, örömet fejezte ki afélett, hogy Erdélyben Kolozsvár lát elsőnek vendégül német csapatot és reméli, hogy ezután a sportértékezés sokkal intenzívebb lesz a két ország között. A németek nevében Hádice, a közép-német szövetség vezetője megköszönte a fogadást és hasonló reménynek adott kitéjezt. A játékosok közül csak hét érkezett meg, mert Budapesten 9-en közülük véletlenül a gráci gyorsra szálltak fel, ezek azonban az éjjeli személlyel feltétlenül megérkeznek. Ma délután tehát a német csapat a következő felállásban szerepel a kolozsvári válogatott ellen: Schmidt (Sportlust Drezda), Geisler (Guts Muts), Kühnel (Brandenburg), Berghold (DSC), Kuhler (DSC), John (Ring), Bermöder (Wacker Leipzig), Jorderer (Halle 96), Thomas (Wacker Halle), Ebert (Wacker Leipzig), Gröbner (Wacker Leipzig). Tartalék: Zundsch (Halle 96). Kolozsvár változatlanul a régi marad. A mérkőzést dr. Morar Teofil vezeti.

— Fehér Arthur szavalóestéje iránt oly nagy az érdeklődés, hogy jegyeket már csak korlátozott számban lehet előjegyezni a Friedmann-féle könyvkereskedésben. A műsor legkiemelkedőbb számai a következők lesznek: *Petőfi* Apostolának első három éneke, az „Örült” német nyelven. Székely és román népballadák. *Ady* költemények. *Sabbatai* „Négyülölő” és *Patai József* „Mammon dala” c. költeménye. *Emil Isactól*, *Mimulescutól*, *Crainictól*, a három híres román költőtől is szaval a művész. *Edgar Poetól* híres „Holló” c. verse kerül előadásra. Ez előadás vasárnap este lesz az unitárius kollégium disztermében este 9 órakor. Az előadást *Imre Sándor* konferánssa vezeti be.

szándékosan kormányozta át az autót az uttest baloldalára, hogy megragadhassa a járdán álló öreg zsidó szakállát. Gritta prefektus egyébként a legszigorabb eréllyel folytatja tovább a nyomozást és táviratot menesztett az apahidai csendőrsre, amelyben felhívja a csendőrsöt, utasítsák a sértettet, hogy kihallgatása céljából jelentkezzen a kolozsvári rendőrprefekturán.

A sértett kihallgatása után az autó soffőrijét, az ügy összes irataival együtt át fogják tenni a hadbíróósághoz, amely ítéletet fog mondani az ügyben.

Nem akarunk a hadbíróóság ítéletének elébe vágni, de biztosan hisszük, hogy a hadbíróóság meg fogja találni a megtorlás eszközeit azokkal szemben, akik a már elcsendesedett kolozsvári utcának nyugalmaát ilyen természetű botrányokkal igyekeznek újból megzavarni.

— Több rendőrtisztet kér Kolozsvár prefektusa. Muresan Saptimiu prefektus azzal a kéressel fordult a belügyminisztériumhoz, hogy legalább tíz rendőrtisztviselőt nevezzen ki a kolozsvári rendőrségre.

— Eljegyzés. *Fuchs* Ottilia és *Mátyás* Baruch Lapusal-Unguresc jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Herskovits Sándor Szatmár eljegyezte *Hendler* Reilikát Aranymezőről. (Minden külön értesítés helyett.)

— Három katonát kivégeztek Cotroceni miatt? Külföldi lapokban néha különös dolgokra akad az ember. Így az egyik jugoszláviai lap *Bukaresti* jelentés alapján a következők kis hírt adja le: „Politikai körökben kinos feltűnést keltett, hogy a cotroceni robbanás miatt néhány nappal ezelőtt a bukaresti vadászrezd lakatanyájában három erdélyi katonát bírói ítélet nélkül kivégeztek. Az ellenzéki pártok felháborodással tárgyalják a kivégzést, annál is inkább, mert a robbanás ügyében megindított nyomozás a katasztrófa okát nem tudta megállapítani és így semmi alapja nem volt annak, hogy a kivégzett három katonát emiatt gyanuba vehessék. Ebben az ügyben a román parasztpárt és a romániai magyar párt küldöttsége Maniu Gyula dr. vezetésével felkereste az igazságügyminisztert, hogy tőle a kivégzésre vonatkozóan felvilágosítást kérjenek.” Eddig szólni a hír, mely bizonyára ugyanabból a forrásból ered, mint azok a bizonyos román forradalmi álhírek.

— Tolvaj liceumi diákok. Az „Universul” írja: Teofil Petret, a dési „Andrei Muresan” gimnázium nyolcadik osztályu növendékét és Olteanu Axente marosvásárhelyi liceumi diákok, akik többrendbeli lopást követtek el, átadták az ügyészségnek. A többek között ellopták a dési liceum mikroszkópját is. Teofil Petret Kolozsváron épp akkor tartóztatták le, amikor a lopott mikroszkópot értékesíteni akarta. A marosvásárhelyi ügyészséghez kísérték őket át.

Kötött harisnya minden színben 25 lei

Flohr-harisnya minden színben 44 lei

NAGY HARISNYA-VÁSÁR

Muszlin-harisnya divat-színben 58 lei

Cérna-muszlin minden színben 90 lei

Mélyen le-szállított árakkal

Selymfátyol minden színben 125 lei

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkeztükben és kötöttárúknban óriási választék!
A legjobb harisnyak csak BLATT-nál kaphatók!

é újra tagad.
 os Erzsi minde-
 ik.
 gy Balázs Mi-
 te át. Egy pa-
 Vincéné huszon-
 rtozása is, amit
 elégetett.
 zett a vádolt-
 mását? Szabóné
 az az egészről.
 non rendőrségi
 et hozatal való-

gy
sok. Reinitz
 y a halott Roz-
 vizsgálat megia-
 felsőbbnyai er-
 an nagykárolyi
 anusított Reinitz
 nő ismert valata-
 ódi fűszerkeres-
 Reinitzra Roz-
 olatban?
Wohl Henrik?
 kedő 1921 julia-
 együtt ült fel
 Szatmár felé in-
 ta őket el egy-
 k és Rozmaria
 ohl még régebbi
 mikor a vonat
 Wohl megkér-
 nem jön to-
 va egy mellette
 dta: „Ezzel az
 an.”
 szakállura, aki
 atból eltávozott.
 Reinitzot szembe-
 Reinitzban nem
 u embert, aki
 Reinitzban szem-
 arca is barna,
 Reinitz — törté-
 llát, lehetetlen
 veani, hogy a
 utolsó ebédje
 előtt a nagyká-
 llekné, Karpfen
 ban, június hó-
 jban megjelent
 akit különben
 Sámuelné, hogy
 nak dolga volt
 dig nála evett.
 Rozmarin Sá-
 rendszerint töb-
 néha Rozma-
 Nagykárolyig
 Rozmarin —
 ott volt. Azt
 feltétlen éri a
 amellyel még
 uelné egy szó
 lln” emberről,
 vörösszakállu”-
 okvetlenül em-
 a bíróság sze-
 közel egy éve
 ában színylődő
 Reinitz különben
 a naponkénti
 bbi foglyokkal
 ogház udvarán;
 at olvas.
 yobb nélkülö-
 szívszorogva
 melyek vagy
 3 és mindent
 mályba burkol-
 szemmel és
 bünper egész
 rger Marcel

KÖZGAZDASÁG

Két üzletvezetőségi kerület lesz Erdélyben Megoáfolják az egyetlen kerület tervét. Kolozsvár és Temesvár lesznek a kerületi központok

(Bucuresti-Bukarest, június 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ugy látszik, az az erélyes állásfoglalás, mely a sajtóban a CFR. vezérigazgatóságának azon tervével szemben hangzott el, hogy a kolozsvári és temesvári üzletvezetőségeket feloszlatták és helyett Aradon állítanak fel egy új üzletvezetőséget, megtermette a gyűlöletét. Mint teljesen megbízható forrásból értesülünk, a CFR. vezérigazgatósága belátta ennek a tervnek tarthatatlanságát és azt teljesen eljuttatta. Munkatársunk beszélgetést folytatott egy, a CFR. vezérigazgatóságához közel álló magasrangú főosztályosával, aki munkatársunk előtt azt a kijelentést tett, hogy bár az üzletvezetőségek új beosztását tényleg szükségesnek látja a CFR. vezérigazgatósága, ez az új beosztás azonban semmiesetre sem fogja érinteni a vasutagazgatásnak erdélyi és bánáti eddig érvényben volt rendszerét.

Azt a hírt, hogy Aradot teszik meg új üzletvezetőségi székhellyé, merőben légbőlkapott-

◆◆◆◆◆
Megakadályozzák a romániai bankok amerikai fiókjainak működését. A sorozatos intézkedések között, melyekkel a kormány a külföldi tőke Romániával szemben való ellenszenvét vonta magára, messze kimagaslik az új bányatörvény-javaslat. E javaslattal szemben már Anglia és Hollandia előbb bejelentette tiltakozását, most pedig Amerika sorakozik a tiltakozó államok közé — és máris retorzióval él. Mint megbízható helyről értesülünk, az Egyesült-Államok kormánya két nagy román pénzintézetnek: a Banca Marmoroschnak és Banca Crissoveloninak megtiltotta, hogy newyorki fiókjaik betéteket fogadjanak el és átutalásokat eszközölhessenek. Ezen kétségtelenül retorziós eljárás folyamán a Banca Marmorosch igazgatósága augusztus elsejével megszünteti newyorki fiókját.

Mégis visszahívták a temesvári kormánybiztosokat. Temesvárról jelentik, hogy a Candia és a Temesvári Sörgyár Részvénytársaságokhoz kiküldött kormánybiztosok: Conciatut hivatalosan visszahívták és erről a gyárak igazgatóságát átiratban értesítették.

Máramarossziget pénzügyi eseményei. Az Uj Kelet részletesen beszámolt a máramarosszigeti Közgazdasági Bank r. t. tőkeemeléseéről. Most az a jelentés érkezik Máramarosszigetről, hogy a Közgazdasági Bankot a Marmorosch Blank affilialta. — A máramarosszigeti Leszámitoló Bank 85 százalékos kitevő részvénytöbbségét a Taubes-örökösöktől Farkas Saul vásárolta meg kétmillió-hatszáz ezer lejtért. A tranzakció még nem perfektuált, mert az új tulajdonos csak százezer cseh koronát fizetett az eladóknak. Mint értesülünk, a tranzakció perfektuálása után a bank alapítókéjét négy millió lejre emelik.

Megjelent az osztrák shilling a bécsi piacon. Bécsből jelentik: Ausztria szanálása új etaphoz érkezett: tegnap megjelent az új pénzegység a bécsi piacon, az osztrák shilling, mely tízezer osztrák papirkoronának megfelelő új pénzegység. Az új pénz valamivel nagyobb ezüstpénz, mint a magyar ezüstkrona. Egyik oldalán Ein shilling felírás van, másik oldalán az osztrák parlament dombornyomatu képe látható. Ezzel egyidőben fémből készült ezerkoronásokat is adtak ki, továbbá egy- és kétszázkoronásokat is, melyeket stübernek hívnak. Az érdeklődés az új pénzek iránt óriási, úgyhogy 20—30 százalékos felárat is kínáltak egy új pénzdarabért. Ezzel kapcsolatban a bécsi tőzsdén mozgalom indult meg, hogy az új árfolyamokat ne tízezer koronákban, hanem shillingben jegyezzék.

Lényeges könnyítések az iparvágánynyal rendelkező vállalatok számára. A CFR. vezérigazgatósága lényeges könnyítéseket hozott az iparvágányal rendelkező vállalatok számára. E rendelkezés szerint nyílt pályából kiágazó iparvágányoknak csak az olyanokat minősítik, melyek a védőjelzőn és nem a váltón kívül esnek. A rendelkezési szállítmányokat csak különleges kérésre állítja be a vasut az iparvágányra és csakis abban az esetben, ha a fél a fuvarlevél másodpéldányát beszolgáltatja.

nak jelentette ki informátorunk, mert hiszen Arad perifériális helyzeténél fogva semmiesetre sem alkalmas arra, hogy üzletvezetőségi székhely legyen. Az új beosztási tervet szerint tényleg szó van arról, hogy az eddigi kilenc üzletvezetőségi székhelyek számát leredukálják, mert bebizonyosodott, hogy a romániai vasutagazgatást kevesebb számú üzletvezetőségek is teljes sikerrel lebonyolíthatják. A tervet szerint arról van szó, hogy két üzletvezetőség az okirályság területén, két üzletvezetőség pedig a kapcsolt területeken legyen. Az okirályságbeli üzletvezetőségek székhelye Bukarest és Jasi lenne, míg a kapcsolt területek vasutagazgatása Kolozsvár és Temesvár gócpontokon koncentrálódna. Semmiesetre sem perfektuálható azonban ez az új beosztás addig, míg az összes üzletvezetőségek szakembereit és vezetőit értekezletre össze nem hívják, melyen alapos megbeszélés tárgyává teszik az új tervetnek a gyakorlatban való kivitelét.

A postacsomagok új vámolási díja. A posta-, távírda-, telefon-vezérigazgatóság legújabb rendelete szerint a külföldről érkező postacsomagok vámolási díjait a következőképpen állapították meg: 15 lej szedhető egyféle árut tartalmazó csomagért és 40 lej a hatnál többfélét tartalmazóért. Ebben az összegben benne van a csomag kibontásának, mérlegelésének és visszacsomagolásának díja. Ezenfelül csupán bélyegdíj és a csomagnak házhoz szállítási díja szedhető.

Budapesti érdeklőség egy máramarosi bányánál. Máramarosszigetről jelentik: A máramarosszegyi zserapiai aranybányánál a budapesti "Unio" bányavállalat érdeklőséget vállalt.

A magyar szénbányák termelése túlhaladja a békebeli arányt. Budapestről jelentik, hogy Magyarország 1923. évi széntermelése 2.7 millió tonnára emelkedett, miből megállapítható, hogy a magyar széntermelés 670.000 tonnával meghaladja a békebeli széntermelést. A magyar széntermelés e fokozódása a liguttelpek feltárással függ össze.

Ismét új intézkedések a kazánvizsgálat körül. Megírtuk, hogy a kazánvizsgálatok jogát az ipari minisztérium az iparfelügyelőségek hatásköréből a munkaügyi minisztérium által kiküldött biztosok hatáskörébe utalta át. Ez a legnagyobb zavarokra vezetett, mert az intézkedés szerint a kazánvizsgálatot Bukarestben kellett kérvényezni. Ezen az anomálián úgy próbáltak segíteni az erdélyi gyártulajdonosok, hogy a nemrég megalakult kazánvizsgáló társaság mérnökeit küldte ki kazánvizsgálatokra. Ezt a praktikus megoldást most újabb rendelkezés teszi lehetetlenné. Az iparfelügyelőség ugyanis a következő kommunikét tette ma közre: A kolozsvári iparfelügyelőség értesíti a gőzkazán-tulajdonosokat és az ipari vállalatok tulajdonosait, hogy a közmunkaügyi minisztérium elküldötte megbízottait az egyes kerületekbe, hogy vizsgálják felül az iparvállalatoknál történt intézkedéseket a balesetek megakadályozására, valamint hitelesítsék az üzemben lévő kazánokat. A kazánpróbákra vonatkozó kérvényeket Kolozs-, Torda-aranyos-, Szolnok-doboka-, Besztercenaszód-, Bihar- és Szilágy megyékből a kolozsvári munkásbiztosító pénztár technikai osztályához, viszont Kisküküllő-, Marostorda- és Csikvármegyéből a marosvásárhelyi Casa Cercuala pentru Asigurarilor Sociale, Serviciul Technic címére kell küldeni.

Megszűnt a cseh vízumkedvezmény. A kolozsvári cseh konzulátus a román kereskedők számára az iparkamarák javaslata alapján eddig megadott 50 százalékos vízumkedvezményt megszüntette. Az indoklás szerint a kedvezményt azért kellett megszüntetni, mert a csehországi román konzulátusok nem adtak hasonló kedvezményt a Romániába utazó csehszlovák kereskedőknek.

A Román Hitelbank (Banca de Credit Roman S. A.) kolozsvári fiókja. Az egyik legnagyobb bukaresti pénzintézet: A Banca de Credit Roman, mint értesülünk, fiókot nyit Kolozsváron. A pénzintézet megbízottja ez irányban tárgyalásokat folytat egy főtéri vendéglőhelyiség átvételére. A Banca de Creditnek ez lesz az első erdélyi fiókja. A banknak már eddig is számos érdekeltsége van Erdélyben. Az új fiókalapítás Kolozsvár kereskedelmi és ipari fejlődésének és a hitelviszonyok javulásának egyik biztosítója.

A mai valutapiac

Az élénk forgalmat nagyban előmozdította, hogy Bukaresttel és Temesvárral sikerült a forgalmat helyreállítani. Ez az árak emelkedését is előmozdította. Bukarest nagy felvevőnek mutatkozott a mai napon. Az élénk keresletet a nagy exportkészség fokozza, a kereskedőknek a magas exportdíjak mellett is konvenniál az állatexport. A mai napon a következő árak alakultak ki: Osztrák korona 308—312, magyar korona 415—420, cseh korona 673—678, svájci frank 40.70—40.80, francia frank 12.35—12.40, dollár 229—230, font sterling 996—998, olasz lira 10.05—10.08.

Valutapiac június 18-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1255, Berlin —, London 990, Newyork 230.25, Róma 1005, Zürich 40.95, Bécs 32.50, Prága 675, Budapest —, Varsó —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 810.00, márka 55, leva 150, orosz lira 118, font sterling 990, francia frank 1250, svájci frank 40.25, olasz lira 995.00, drachma 400.00, dinár 265, dollár 220.50, lengyel marka 44, osztr. korona 34.00, magyar korona 26.00, cseh korona 665.

SPORT

Bonyadalmak Fuchs Jenő dr. olimpiai kiküldetése körül. A Magyar Vívószövetség tudvalevőleg mellőzte Fuchs Jenő dr. kétszeres olimpiai vívóbajnok Párisba való kiküldetését Fuchs ugyanis nem volt hajlandó belföldi próbaversenyen részt venni s amikor most erre felszólították, levelet írt a vívószövetség elnökének, gróf Pallavicinek, melyben bejelentette, hogy próbaversenyre nem indul. Ennek a lemondásnak oka az a hajszal, melyet a vívószövetség ébredő vezetői a multban. Fuchs ellen vezettek. A szövetség mostani határozata nagy felháborodást keltett. Hajdu Marcell dr., a vívószövetség alelnöke emiatt bejelentette lemondását. Leveleiben Hajdu kijelentette, hogy nem vállalkozna a felelősséget a vívósportban uralkodó szellemért. Fuchs Jenő dr.-tól nem lehet elvitatni, hogy megvédje a világbajnokságát, annál is inkább, mert kitűnő formában van és még ma is ő a legjobb magyarországi vívó.

A bécsi első osztályú bajnokság élén az Amateur áll 30 ponttal 19 mérkőzés után, utána következik a Sportklub 21 mérkőzéssel 29 ponttal. A Hakoah a hatodik és a most éppen Temesváron szereplő Slovan a 8-ik helyet tartja. Az Ostmark és a WAF kiesnek az első osztályból.

Zsák kilépett a 33FC-ből. Budapestről jelentik: A kiváló magyar válogatott kapus tizen-négy évi tagsága után kilépett egyesületéből. Elhatározásának oka a vezetőséggel való ésszeszólalkozásában rejlik. Zsák egyébként teljesen felgyógyult és ismét nagy formában van.

Hakoah—Rapid 3:2. A mérkőzés Bécs legújabb sportszenzációja. Mint ismeretes, a bajnoki

A kolozsvári CZELL sörfőzde ::

világos

URSUS

s ö n e

a közönség legkedveltebb itala

mérkőzések során a kiváló zsidó csapat 3:0 arányban győzött a bajuokaspiráns Rapid ellen. A vesztes csapat revánst kért a Hakoah-tól és erre az alkalomra legerősebb felállításban szerepelt, míg a Hakoahból több kiváló játékos hiányzott. Ennek ellenére a zsidó csapatnak lelkes és fair játék után sikerült a revánsmérkőzést is 3:2 arányban megnyerni.

A mai városi atlétikai bajnokság. A mai atlétikai verseny rendkívül sikeresnek ígérkezik. Az atlétikai szakosztály tegnap este ülést tartott és az egyes bizottságokat állította össze. Versenybizottság elnöke dr. Tatár, tagjai dr. P. Corcan, Salvan, Leocuta, Somodi. A verseny délelőtt fél tízkor kezdődik, amikor is a 100 és 200 méteres síkfutás előfutamai, a kalapácsvetés és az 1500 méteres síkfutás kerülnek lebonyolításra. Délután fél háromkor a futballmérkőzés előtt kerül a sor a főbb számok lebonyolítására a következő sorrendben: 110 méteres gátfutás. Indulnak többek között Imre (Haggibbor), ki az eddigi rekordot tartja. 400-as gát, 100 és 200-as síkfutás döntője, 400, 300 és 5000 méteres, négyszer 100-as síkfutás és olimpiai staféta, súlydobás, gerely- és diszkoszdobás, távolugrás, magas- és rudugrás. Az olimpiai stafétát a labdarúgó mérkőzés félidejében bonyolítják le. Számosan neveztek be vidékről is.

A Slovan eldöntetlenül végzett az Unireával. A jóképességű osztrák csapat mai találkozása az Unireával, meglepetésszerűen 1:1 eldöntetlenül végződött. A bécsi csapat javára lehet írni azt, hogy két mérkőzéssel a lábában és egy viszontagságos ut fáradalmaival handiapelve vette fel a küzdelmet. Ma délután a TAC-al játszik a Slovan.

MSE (Tg. Mures)—Olimpiai 4:1 3:0. Bíró Suci. Az eső miatt a mérkőzést a második félide 12-ik percében félbeszakították.

SZÍNHÁZ MŰVÉSZET

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Csütörtök: A Bajadér. (Virág Lajos vendéglátójátékával. Sorozatszám 435)
 Péntek: A sárga liliom. (Hoffmann Juci föléptével. Sorozatszám 436)
 Péntek: A sárga liliom. (Hoffmann Juci föléptével. Sorozatszám 436)
 Szombat d. u. 3-kor: Többszines királyfi. (Először. Ifjúsági és gyermekelőadás mérsékelt helyárral. Előadás előtt Benedek Elek nagyapó beszél a gyermekekhez. Sorozatszám 437)
 Szombat este 8-kor: Antonia. (Sorozatszám 437)
 Vasárnap d. u. 3-kor: Többszines királyfi. (Ifjúsági és gyermekelőadás, mérsékelt helyárral. Előadás előtt Benedek Elek nagyapó beszél a gyermekekhez. Sorozatszám 439)
 Vasárnap este 8-kor: Kek postakocsi. (Sorozatszám 440)
 Hétfő d. u. 3-kor: Többszines királyfi. (3-adszor. Ifjúsági és gyermekelőadás olcsó helyárral. Előadás előtt Benedek Elek nagyapó beszél a gyermekekhez. Sorozatszám: 441)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó: Csütörtök és péntek, június 19. és 20. *Párisi élet* a „Szerencse Istene. Nagy arisztokrata dráma, egy hamis bankár életéből. Főszerepben a portugál trónörökös szeretője, a szép Gaby Deslys.

Uránia-Mozgó: Csütörtök, június 19. *A felhőkbe vitt nő.* Nagy cirkuszsláger 5 felvonásban. Főszerepben a trapéz királynője, az amerikai Miss Mary Duncan.

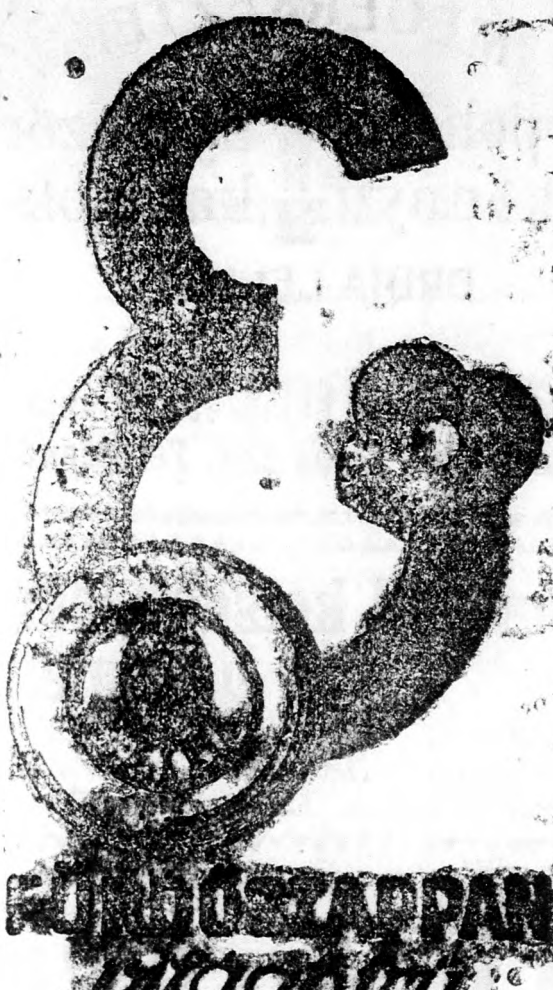
Péntek, június 20. *Az arany.* Nagy koncepciója, izgalmas és érdekfeszítő dráma a társadalmi életből 7 felvonásban. Főszerepben: Clarettr Rassay.

Apollo-Mozgó: Csak csütörtök június 19. *Cavalciani arany álma.* Szenzációs kalandor dráma 5 felvonásban. Főszerepben: Miss Merry Blaum.

SUCHARD
KAKAO
 FELÜLMULHATATLAN

Modern üvegesiszolda és tükönárugyár
PÉCHY ÉS TÁRSA
 ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD),
 STR. SAGUNA (KAPUCINUS-U.) 20

Készíti a legszebb tüköröket és butor-
 üvegeket minden
 méretben és
 mennyiségben! Kérjen árajánlatot

„La Corso“
Megnyilt
 Landesmann
 női divat
 Jenő
 áruháza

Cluj, Piata Unirei 17
A nyári divat összes selyem
 újdonságai gyönyörű
 választékban
 stb. stb.

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár
 Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
 Telefon Interurban 2-12 * Sörgönc: Juvaero, Cluj

Ékszerárugyártás, nagykereskedés
 Fogózárt arany
 és farrasztó * Arany, ezüst és
 platina-beváltások

Kiencle és Schwarzwaldi órákban, valamint kincszét
 tárgyakban nagy lerakat.
Csak viszontelárusítóknak!

Házlebontás

miatt

SZABÓ JENŐ

selyem- és szövetáru-
 háza Cluj, Calea Regele
 Ferdinand 5. sz. alatt
 a következő árakban

**elárusítást
 rendez:**

- 1 mtr. karton , 26
- 1 „ mosó de-
 lén, ruhára . 39
- 1 mtr. zefir, férfi
 ingre . . . 42
- 1 mt. fehérnemű
 vászon . . . 37
- 1 mt. sima crepp 39
- 1 méter kockás
 crepp száda . 65
- 1 mtr. 100 cm.
 széles epong 98
- 1 mtr. grenadin
 különböző min-
 tában . . . 73
- 1 mt. csikos és
 kockás szövet 65
- 1 m. tiszta gyap-
 ju csikos szövet 250

**Selymekben,
 szövetekben és
 grenadinokban
 nagy választék!**

Telefon **479** Telefon

APRÓHIRDETÉSEK

Egyeszeri közlésnél egy szö. — vastag betűvel 6. — lej. Leg-
több apróhirdetés 30 lej. Állástkeresőknek 30% kedvezmény

28 éves nőtlen zsidó jegyző, román, magyar és német nyelvtudással képesítésének megfelelő bizalmi, lehetőleg önálló háztartású állást vállalna. Ajánlatokat „Beesültes” jellegre a kiadóhivatal továbbítja. 7381

Perfekt gyors- és gépírónt keresünk azonnali belépésre. Ajánlatok az Uj Kelet kiadóhivatalába nyújtandók be.

HUNWALD

ÜVEGCISZOLDA és tükrögyár. Tábla-üveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök újrafoncsorozása. 7371

Vidéki iparvállalat nőtlen segédkönyvelőt és irodistát keres. Ajánlatokat referenciákkal közlésével a kiadóba „Könyvelő” jellegre. 7371

Ortodex zsidó társat keresek, aki megfelelő tőkével rendelkezik egy most megnyitandó kóser üzlet-hez. Alkalmos helyiség van. Címem: Uj Kelet bizományszáll Targu-Mures. 7380

Eladó 2 1/2 HP. gőzgép, 800 m/m cséplő, komplett felszerelve jutányos árban. Blaja Julius, mechanikus, Blaja. 7368

FiataleMBER zsidó családnál kosztot, lakást kaphat. Egyetem-utca 5., ajtó 3. 7367

Suterén helyiség, világos, Piața Unirii (volt Fő-tér) 20. sz. alatt 200^m métert meghaladó területtel, azonnal kiadó. Értekezhetni ugyanott a bankban. 7376

בעידן
דאנקונאונג
אלעדענעמען דא אונס און
לאסלעך אונדערען האבשיש
נאטורלעךען האבען בעדערען
ווי אונס אונדער פערדינען
ליכטען דאנק אויף דייען
ווייניג אויפגעשעסען
סוצשאנאונג חודש סוף
תשד לפי
איער ליפא בעדינען
ווייניג

MEGÉRKEZTEK a pehely-nyulször- könnyű kalapok

DRBJA LEI 120.—

Weisz Siegfried kalap- és uridivatár-
házába Cluj, Calea Reg. Ferdinand 6.

Nem kell kétségbeesni, ha elmegy

mindenkinek lehet szép, divatos elegáns ruhája, STANKOVITS GYULA férfiszabó üzletébe, hol a legutolsó divat szerint ruhák a legolcsóbban készülnek. Str. Sulutiu (Viz-utca).

A nyári divat

legszebb anyagai, eredeti sweizi grenadinok, nyersselymek, foulardok izléses választékban

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza
Cluj, Piața Unirii No. 12.

Nagyiparosok! Kisiparosok!

Gondoskodjunk
helyeinkről

Kolozsvári

Mintavásárra

Küldje be minden kiállító jelentkezési lapját mielőbb a Vásár-Irodához
Cluj, Kereskedelmi és Iparkamara

„Rador” No 2095

1 9 2 4
Aug. 31-től
Szept. 14-ig

Kiváló minőségű,
kellemes és üdítő

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5.

Főraktár: Cluj, telef. 394

KEPES ELEK orvosi kötszerész Oradea-Mare

Női és férfi óvszerek nagy raktára

Sas-passage — Saját készítésű sérvtörők, haskötők és málábok

Az „UJ KELET” könyvosztálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Egyszáz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

I. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek (Kötve. Novellás könyv)
- Ujvári: Bosszuálló Isten (Regény)
- Goldschmidt: Egy zsidósors (Amatör példány. 3 kötetes regény)
- Giszkalay: Titok. (Egyfelv. dráma)
- Agnon: És a meggőrbedt kiegyenszedik. (Regény)
- Nordau: Dr. Kohn. (4 felv. dráma)
- Biró Lajos: A zsidók utja. (Tanulmány)
- Giszkalay: Támár. (Amatörpéldány. Bibliai regény)

Ezt a hatszáz lejes sorozatot ötszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Nyolevan lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

II. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek. (Füzve. Novellás könyv)
- Grotto: Zsidó renaissance. (Kötve. Tanulmány)
- Goldschmidt: Egy zsidósors. (3 kötetes regény)
- Gorion: József és testvérei. (Bibliai regény)
- Kaczér: Golem ember akar lenni. (Drámai szimbolium)
- Giszkalay: Támár. (Bibliai regény)
- Sombart: A zsidók jövője. (Tanulm.)
- Paneth: Utazásom a Szentföldön. (Utatrás)

Ezt a 380 lejes sorozatot háromszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Harminc lej értékű könyvet kap **ingyen** az UJ KELET minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

III. csoport (ifjúsági könyvek):

- Dr. Bai: Zengő hárfá.
- Nordau: Mesék.
- Kabbalisták és Csodatevők.
- Paneth: Utazásom a Szentföldön.
- Konrad: Futball ABC.
- Sch. Alejchem: A 13. Robinzon.

Ezt a 130 lejes sorozatot száz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Husz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

IV. csoport (cionista tanulmányok):

- Sokolov: Uj zsidó.
- Gorelin: Cion és Golus.
- Pausker: Antremantipatio.
- Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
- Mairovits: Tora és cionizmus.
- Dr. Blank: Mit akar a cionizmus.
- Goldmann: A zsidó nemzet követelesei.

Ezt a 90 lejes sorozatot hetven lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Kisérje figyelemmel további sorozatainkat!

Zsák & Ponyva

Vétel! Eladás

Kőcsabánntézet, javítóműhely

Albala Izsó Timișoara

II., Piața Traian 2. szám. Sörgőnyomt Albala Timișoara-Fabrica Interurban telefon 60

EGÉSZ LAKBERENDEZÉSEKET, RÉGISÉGEKET ÉS ZONGORÁKAT, ÉKSZEREKET VESZEK, ELADOK ★ STERNBERG J. ★ ORADEA-MARE PIAȚA UNIRII

Kadima Nyomda- és Kinyomtatás R.-T. nyomdás Cluj, str. Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.